

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATerea DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA NR. 513 din data de 17.06.2020

Dosar nr: 904/2019

Petiția nr: 7922/24.12.2019

Petentă:

Reclamate: Editura Eco Print Satu Mare

Obiect: este reclamată o poezie în care persoanele de etnie romă sunt defăimate

I. Numele, domiciliul și sediul părților

I. 1. Numele și adresa petentei

1.

I. 2. Numele și adresa părților reclamate

2.

3. Editura Eco Print Satu Mare, loc. Satu Mare, str. Fragilor nr. 1, jud. Satu Mare

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

4. Este reclamată o poezie în care persoanele de etnie romă sunt defăimate.

III. Procedura de citare

5. În temeiul art. 20, alin. 4 din **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată (în continuare **O.G. nr. 137/2000**), s-a îndeplinit procedura de citare.

6. Părțile au fost citate pentru data de 04.02.2020 (filele 9-11 din dosar) la sediul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (în continuare CNCD).

7. La audierea din 04.02.2020 părțile au fost absente.

8. Punctele de vedere depuse de părțile reclamate a fost comunicate petentei (fila 22 din dosar) în vederea depunerii de concluzii scrise. Punctul de vedere depus de petentă a fost comunicat părților reclamate (filele 23, 24 din dosar) în vederea depunerii de concluzii scrise. Părțile reclamate au depus concluzii scrise la dosar.

IV. Susținerea părților

Susținerea petentei

9. Prin petiția înregistrată la CNCD cu **nr. 7922/24.12.2019** (filele 1-2 din dosar) petenta arată următoarele aspecte relevante:

- în volumul "Emoție și ... amuzament", editura Eco Print Satu Mare 2019, semnat de partea reclamată, a fost inclus un text de o maximă gravitate, o poezie intitulată "Dialog" aflată la pagina 113 a volumului și în care autoarea își permite să aducă grave prejudicii de imagine comunității rome, despre care spune că sunt niște țigani, soioși, că mănâncă din gunoie, fură, ajung la zdup, stau la soare goi ca dracii, fac stricăciuni și sunt nebuni;

- petenta consideră că, într-o țară a normalității, astfel de derapaje rasiste trebuie sancționate cu severitate, mai ales când acestea sunt produse în spațiul public, ba mai mult, într-o carte de "poezie";

- textul respectiv a stârnit indignarea scriitorilor sătmăreni și nu numai, iar pentru a preîntâmpina pe viitor astfel de afirmații jignitoare și calomniatoare petenta solicită luarea măsurilor necesare;

- textul poeziei "Dialog" este următorul:

*EA: - Amicule, ești prahovean
Cam tuciuriu și găligan
Mă-ntreb, uneori, în van:
Nu cumva tu ești țigan?*

*EL: - Nu sunt țigan, de vrei să știi,
De soare mă cam tuciurii,
Dar decât văduvă retrasă
Mai bine c-un țigan la casă.*

*EA: - Da, știu, țiganul e voios
Nu-mi place, însă, că-i soios
La lucru? Ba, că i se-ndoaie
Preferă resturi din gunoaie.*

*EL: - Așa-i neamul lui din fire
Trăiește din milogire
Uneori și din furat
Și-ajunge la zdup băgat.*

*EA: - Vai de mama lor, săracii
Stau la soare goi ca dracii
Coliba-i adăpostire
Ori care cu coviltire.*

Unii o șterg prin Europa

*De nu-i oprește nici popa
Fac stricăciuni, ca nebuni
Goniți fiind de străini.”*

10. Prin adresa nr. 53/06.01.2020 Instituția Prefectului Județului Satu Mare trimite sesizarea petentei având drept obiect textul poeziei “Dialog” din cadrul cărții cu titlul “Emoție și ... amuzament ” și solicită să se trimită o informare a măsurilor luate de CNCD și către Instituția Prefectului Județului Satu Mare.

Susținerile primei părți reclamate

11. Partea reclamată depune punctul de vedere înregistrat cu nr. 711/03.02.2020 (filele 18-19 din dosar) cu înscris atașat (fila 20 din dosar) și volumul de poezii și arată că petenta întreprinde tot felul de strategii pentru a face mai mult rău altora, nu lucrează nicăieri, nu are studii superioare, o întreține soțul ei, ocupațiile ei sunt reclamațiile, bârfele, poreclele pe care le inventează mai ales colegilor de cenancluri; se dă drept poetă, dar creațiile ei nu plac, nu sunt gustate, de aici probabil dezamăgirea, invidia și răutatea ce o caracterizează.

12. Partea reclamată precizează că atunci când a cunoscut-o pe petentă a perceput-o pozitiv și a ajutat-o mult, i-a dat alimente și îmbrăcăminte, i-a pregătit fiica pentru examenul de evaluare gratis, a ajutat-o la curățenie, i-a susținut un volum de poezii la Târgul de carte Gaudeamus din Cluj Napoca în 2018.

13. În noiembrie 2019 când partea reclamată și-a lansat volumul de versuri, petenta a intrat în sală, deși nu era invitată, și a început să o jignească pe partea reclamată și să o amenințe că o dă în judecată.

14. Petenta afirmă că partea reclamată le spune romilor țigani, dar textul nu cuprinde cuvântul romi, prin zonă romii sunt numiți țigani, așa s-a încetățenit termenul și partea reclamată nu consideră că îi jignește și nici ei nu se simt jigniți. Partea reclamată ca profesoară a predat la clasă de țigani și s-a comportat cu ei omenește, nu i-a jignit, i-a înțeles, i-a ajutat și i-au fost dragi mai ales când își dădeau interesul pentru învățătură.

15. Textul intitulat “Dialog” este un pamflet (ca specie literară), așezat în capitolul satiră și umor și trebuie considerat ca atare. Textul are ca structură un dialog fictiv expus în câteva catrene, cu două personaje imaginare EA și EL, din care unul dorește să cunoască identitatea celuilalt. Nu autorul vorbește, ci personajele, ca într-o piesă de teatru sau un scheci. Autorul este purtătorul de cuvânt al personajelor. Operele literare sunt ficțiuni chiar dacă unele se construiesc pe un sâmbure de adevăr sau se inspiră din realitate. Petenta este în afara fenomenului literar, neavând studii literare nu cunoaște speciile literare și rolul lor.

16. Textul nu este scris cu intenția de a jigni sau a discrimina, ci pentru a destinde puțin frunțile cititorilor, închistate de ostilități și de situații vitrege. Partea reclamată consideră că ea ca autor al textului nu a comis nicio discriminare. Nu textul său a stârnit indignarea scriitorilor sătmăreni, după cum afirmă petenta, ci comportamentul ei defectuos pentru care toți colegii de condei o dezaproabă.

17. Partea reclamată a depus la dosar și concluzii scrise prin care menține cele afirmate în punctul de vedere.

Susținerile celei de-a doua părți reclamate

18. Cea de-a doua parte reclamată invocă **excepția lipsei calității procesuale pasive** și solicită să fie exclusă ca și parte reclamată în cauză.

19. Societatea Lola & July Network sub care funcționează și Editura Eco Print are ca obiect de activitate tipărirea cărților. În acest sens Societatea are încheiat contract de tipărire cu autoarea cărții în cauză, în care la punctul VI Recepția, art. 2 și 3 se stipulează că beneficiarul răspunde de conținutul lucrării și își asumă întreaga responsabilitate pentru conținutul lucrării.

20. Cea de-a doua parte reclamată depune concluzii scrise la dosar prin care menține cele arătate în punctul de vedere și adaugă faptul că în cartea editată între paginile 102 și 105 scrie: "Catrene cu satiră și umor de zâmbet aducător". Editura nu este responsabilă pentru lucrarea contractată și subliniază că, fiind vorba de o satiră, poezia în sine dorește să descrie defectele morale ale oamenilor, nicidecum să facă vreo discriminare. Rolul satirei este de a scoate în evidență defecte, în cazul de față, defect moral, nicidecum să aducă vreo ofensă sau jignire cuiva.

21. Editura nu își asumă responsabilitatea pentru opera autorului, nu a cumpărat drepturi de autor și nici nu dorește să facă acest lucru în viitorul apropiat.

22. Cea de-a doua parte reclamată solicită respingerea sesizării și absolvirea sa de orice răspundere în ceea ce privește respectiva sesizare. În probațiune depune contractul nr. 2/02.10.2019 în copie.

Punct de vedere depus de doamna

23. O persoană terță depune punctul de vedere înregistrat cu nr. 712/03.02.2020 (filele 14-15 din dosar) în numele colegilor săi de la catedra de limba română din Satu Mare. Arată că a aflat de petiția depusă prin care partea reclamată este acuzată de discriminare. Capitolul Catrene cu satiră și umor cuprinde epigrame și pamflete care sunt specii literare admise și prezente în literatura română, care au un caracter satiric, primul, de proporții reduse (catrene) care satirizează elementele negative ale unui caracter omenesc, ale unei situații etc. și se termină printr-o poantă ironică, iar al doilea, pamfletul, înfierează anumite tare morale ... aspecte negative ale realității sociale, trăsături de caracter ale unei persoane etc.

24. Petenta este în afara fenomenului literar, nu are studii superioare în litere, dar de niciun fel. Își permite totuși să se aventureze în interpretări de texte, neadecvat, fără cunoaștere în știința și arta literară.

25. Textul intitulat "Dialog" care este conceput sub forma unui dialog imaginar dintre două personaje tot imagine, anonime (EA și EL) se vrea a fi un amuzament și totodată un moralizator prin care se satirizează aspecte din viața unei etnii – romii- dar asta nu înseamnă că este vorba de discriminare rasială. Textul este un pamflet care face parte din panoplia speciilor literare și trebuie considerat ca atare.

26. Într-o lume plină de situații vitrege și de ostilități este nevoie și de puțină bună dispoziție, de relaxare, oferite măcar prin lectura unor opere literare. Petenta are un umor degajat, dar fin și în limitele bunului simț. Petenta nu este șovină sau rasistă, dimpotrivă manifestă o atitudine loială față de oameni. Față de copiii romi, la clasele unde a predat, a

avut înțelegere, bunăvoință, omenie, toleranță, fapt constatat la orele de asistență de către respectiva persoană care își exprimă punctul de vedere.

27. Terța persoană consideră că nu e vorba de nicio discriminare.

V. Motivele de fapt și de drept

28. Colegiul director constată că persoana fizică reclamată a scris o poezie (a se vedea pct. 9) publicată de persoana juridică reclamată.

29. Colegiul director respinge excepția lipsei calității procesuale pasive invocată de persoana juridică reclamată. O editură poartă responsabilitate pentru un material publicat chiar dacă a încheiat un contract prin care autoarea și-a asumat toate responsabilitățile. Un contract nu poate avea prevederi ce contravin legislației.

30. **O.G. nr. 137/2000**, la art. 2 alin. 1 prevede: *„Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”*.

31. Astfel se poate considera discriminare

- o diferențiere
- bazată pe un criteriu
- care atinge un drept.

32. Analiza diferențierii se realizează prin compararea a două situații (art. 1 alin. 3 al **O.G. nr. 137/2000**: *„exercitarea drepturilor enunțate în cuprinsul prezentului articol privește persoanele aflate în situații comparabile”*).

33. Prin nediferențiere judecătorii Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) înțeleg în primul rând tratamentul egal al persoanelor care se află în situație similară sau analoagă: *„art. 14 protejează persoanele plasate în situație similară” (Marckx împotriva Belgiei, 13 iunie 1979, §32) sau „analoagă” (Van der Mussele împotriva Belgiei, 23 noiembrie 1983, §46) ori „relevant similară” (Fredin împotriva Suediei, 18 februarie 1991, §60), ulterior fiind utilizată sintagma „analoagă ori relevant similară” (Sheffield și Horsham împotriva Regatului Unit, 30 iulie 1998, §75).*

34. Colegiul director constată că, din punctul de vedere al dreptului la demnitate, persoanele de etnie romă sunt în situație comparabilă cu alte persoane. Astfel afirmațiile care vizează dreptul la demnitate al romilor reprezintă diferențiere.

35. Fapta de discriminare este determinată de existența unui criteriu, iar între acest criteriu și faptele imputate reclamatului trebuie să existe un raport de cauzalitate.

36. În mod evident poezia analizată face referiri exprese la romi.

37. Privind restrângerea drepturilor petentului, Colegiul director constată incidența art. 15 al **O.G. nr. 137/2000**, care prevede: *„Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intra sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau*

națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”

38. Comportamentul manifestat în public de a afirma că țiganul e soios, preferă resturile din gunoaie, trăiește din milogire, furat, face stricăciuni în Europa este de natură să creeze o atmosferă ostilă, degradantă, umilitoare față de romi.

39. Astfel poezia analizată reprezintă discriminare și încalcă dreptul la demnitate, care a avut ca efect restrângerea exercitării, în condiții de egalitate, a dreptului la demnitate.

40. Având în vedere natura cauzei, Colegiul director analizează limitele libertății de exprimare.

41. **Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale** (cunoscut în general sub denumirea de **Convenția europeană a drepturilor omului**, în continuare **Convenția**) prevede, la art. 10 alin. 2, limitarea libertății de exprimare: *„Exercitarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau unor sancțiuni prevăzute de lege care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”* Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care **Convenția** subliniază: *„comportă îndatoriri și responsabilități”*. Totodată art. 17 al **Convenției** interzice abuzul de drept: *„Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție.”*

42. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) analizează, în ordine, următoarele aspecte:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin
 - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
 - calitatea norme juridice, și anume
 - accesibilitatea;
 - precizitatea;
 - previzibilitatea norme;

• legitimitatea restrângerii, ceea ce trebuie să fie prevăzută de Convenție (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);

- necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

43. În mod evident, orice sancționare a limbajului discriminator, chiar și doar printr-un avertisment de natură contravențională, reprezintă o limitare a libertății de exprimare.

44. Privind legalitatea restrângerii, situația din România este cât se poate de clară. **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** promovează respectarea dreptului la demnitate; există și o protejare a dreptului la demnitate prin art. 15 al **Ordonanței de guvern nr. 137/2000 privind combaterea tuturor formelor de discriminare**, republicată, accesibilă (prin publicarea în **Monitorul Oficial al României**), cu sancțiuni evidente.

45. Legitimitatea sancționării este dată prin nevoia de a proteja, în principal, reputația și drepturile altora, dar se poate invoca, spre exemplu, și siguranța publică, apărarea ordinii, protecția moralei etc.

46. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, CEDO a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu:

- a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale (ex. **HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49);
- b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indifferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilite în mod convingător (ex. **HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49);
- c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (ex. **HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49); astfel, între altele, în contextul opiniilor religioase și credințelor este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, offensează alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane; statele au o marjă de apreciere când reglementează libertatea de exprimare în relație cu afirmații care offensează convingerile personale, în special cele morale sau religioase (ex. **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49);
- d) în cazul moralității nu este posibil să se ajungă la un concept uniform european privind semnificația religiei în societate; chiar și în interiorul unui stat pot exista variații ale conceptului; prin urmare nu este posibil să se ajungă la o definiție comprehensivă privind ce reprezintă o limitare permisibilă a libertății de exprimare dacă exprimarea se îndreaptă împotriva sentimentului religios al altora; o marjă de apreciere trebuie lăsat prin urmare autorităților naționale în a stabili necesitatea unei astfel de limitări; această situație însă nu exclude o supervizare din partea CEDO (ex. **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50);

- e) îndatoririle și responsabilitățile legate de exercitarea libertății de exprimare au o semnificație specială în situații de conflict sau de tensiuni, o grijă particulară trebuie manifestată față de vehicularea prin presă a limbajului urii sau a promovării violenței (ex. **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 63);
- f) toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (ex. **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 40);
- g) art. 17 al Convenției previne ca grupurile totalitare sau persoanele care incită la ură rasială să exploateze în propriul interes principiile enunțate, întrucât scopul acestor grupări este de a distruge drepturile și libertățile; această prevedere se referă și la activitățile politice (ex. **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979);
- h) abuzul cu libertatea de exprimare nu este combatibil cu democrația și drepturile omului, încalcă drepturile altora (ex. **WITZSCH împotriva GERMANIEI**, nr. 7485/03, 13 decembrie 2005);
- i) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al Convenției (ex. **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 35);
- j) atacurile vehemente împotriva grupurilor religioase sau etnice sunt incompatibile cu valorile proclamate și garantate de Convenție, și anume toleranța, pacea socială și nediscriminarea (ex. **NORWOOD împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 23131/03, 16 noiembrie 2004);
- k) se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind existența nevoii, dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicit să ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare (ex. **HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49);
- l) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor (ex. **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; trebuie să existe o proporționalitate între impactul afirmației sancționate și sancțiune (ex. **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 40); orice formalitate, condiție, restricție sau penalitate impusă considerată a fi necesară într-o societate democratică pentru sancționarea sau chiar prevenirea atacurilor indecente asupra obiectelor venerației religioase trebuie să fie proporționată cu scopul legitim

urmărit (ex. **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49);

- m) Convenția nu lasă prea mult spațiu restricțiilor în domeniul discursurilor politice sau discursurilor care ating interesul general; permisivitatea privind criticile față de guvern trebuie să fie mai pronunțată decât privind cetățeni privați, chiar și politicieni; într-un sistem democratic acțiunile guvernului trebuie urmărite îndeaproape nu doar de către autoritățile legislative și judiciare, dar și de opinia publică; poziția dominantă ce ocupă guvernul îi recomandă să nu utilizeze sancțiunile penale, întrucât are alte posibilități de a răspunde la atacuri și critici injuste; autorităților competente ale statului rămân suficiente posibilități de a adopta, în calitatea lor de garanți ai ordinii publice, măsuri de sancționare adecvate fără ca acestea să devină excesive; totuși în situația în care afirmațiile incită la violență împotriva unor persoane sau oficiali ori împotriva unui segment al societății, autoritățile statului se bucură de o apreciere mai largă când examinează necesitatea restrângerii libertății de exprimare (ex. **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42);
- n) libertatea de exprimare are o importanță specială pentru politicieni sau persoanele alese ca reprezentanți unui electorat, care trebuie să-și atragă atenția asupra preocupării lor; limitarea libertății de exprimare pentru un politician aflat în opoziție sau pentru un parlamentar solicită un examen mai temeinic din partea CEDO (ex. **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42);
- o) fără dubii, libertatea discursului politic nu este absolut prin natura sa, statele pot introduce restricții și sancțiuni, CEDO având rolul final de a analiza compatibilitatea acestor măsuri cu libertatea de exprimare (ex. **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 53);
- p) presa joacă un rol esențial într-o societate democratică; deși nu trebuie să treacă de anumite limite, cum ar fi privind securitatea națională, integritatea teritorială, amenințarea cu violență, prevenirea dezordinii și criminalității, respectarea reputației și drepturilor altora, necesitatea de a preveni transmiterea unor informații confidențiale, are sarcina de a oferi — într-o manieră conformă cu obligațiile și responsabilitățile sale — informații și idei de interes public, în particular în chestiuni politice, inclusiv cele care divid societatea dar și cele care prezintă justiția; libertatea presei reprezintă unul din cele mai bune posibilități de a crea o opinie privind ideile și atitudinile liderilor politici; libertatea jurnalistică acoperă posibila recurgere la un grad de exagerare, chiar și provocare (ex. **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41-42);
- q) presa nu are doar dreptul ci și obligația de a prezenta informații de interes public conform dreptului publicului de a primi aceste informații (ex. **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);
- r) nu se protejează doar informația în sine, dar și forma prin care se aduce la cunoștință opiniei publice (ex. **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);
- s) stabilirea pedepselor este în principiu de competența instanțelor naționale, CEDO consideră totuși că aplicarea pedepsei închisorii pentru o infracțiune în domeniul presei nu este compatibilă cu libertatea de exprimare a jurnaliștilor, decât în

circumstanțe excepționale, mai ales atunci când au fost grav afectate alte drepturi fundamentale, ca de exemplu în cazul utilizării limbajului urii sau incitării la violență (ex. **CUMPĂNĂ și MAZĂRE împotriva ROMÂNIEI**, nr. 33348/96, 17 decembrie 2004, § 115);

- t) principiile privind libertatea de exprimare vizează și funcționarii publici, deși este legitimat ca statul să impună față de ei obligația discreției, ținând cont de statutul lor special (ex. **AHMED și alții împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 65/1997/849/1056, 2 septembrie 1998, § 56).

47. În luarea deciziei s-a ținut cont și de art. 30 al **Consituției României** care asigură libertatea de exprimare, prevede și limitele acestei libertăți:

„(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război, de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.”

48. **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: *„Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.”*

49. Aplicând principiile CEDO, constatăm următoarele:

- exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități, este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, offensează alții, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane (pct. 46., lit. c) — afirmațiile conform cărora țiganul e soios, preferă resturile din gunoaie, trăiește din milogire, furat, face stricăciuni în Europa offensează în mod gratuit, fără să contribuie la o dezbatere publică care ar duce la un progres al relațiilor umane;

- îndatoririle și responsabilitățile legate de exercitarea libertății de exprimare au o semnificație specială în situații de conflict (pct. 46., lit. e) — Colegiul director constată că romii reprezintă un grup vulnerabil, stereotipurile din societate crează o situație de conflict față de această comunitate;

- toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar să se sancționeze orice formă de expresii care

promovează ura bazată pe intoleranță (pct. 46., lit. f) — afirmațiile analizate promovează ura bazată pe intoleranță;

- se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă (pct. 46., lit. k) — situația actuală a romilor arată că există o nevoie publică urgentă care să impună restrângerea libertății de exprimare.

50. Din aceste considerente Colegiul director apreciază că afirmațiile analizate nu sunt protejate de prevederile art. 10 din **Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale**.

51. Conform prevederilor **O.G. nr. 2 din 2001**, art. 5 alin. 2 lit. a, coroborată cu art. 6 și art. 7, Colegiul director aplică sancțiunea de avertisment față de ambii reclamați, având în vedere că cele analizate reprezintă o poezie, totodată faptul că reclamații nu au avut antecedente, chiar dacă afirmațiile sunt extrem de rasiste.

52. Recomandă primei reclamate ca în viitor să nu utilizeze afirmații discriminatorii, iar celei de-a doua reclamate să verifice conținutul materialelor publicate.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, cu unanimitatea membrilor prezenți la ședință

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Respinge excepția lipsei calității procesuale pasive invocată de persoana juridică reclamată;

2. Poezia analizată reprezintă discriminare și încalcă dreptul la demnitate conform art. 2 alin. 1 și art. 15 din **O.G. nr. 137/2000**;

3. Aplică sancțiunea de avertisment contravențional față de

4. Recomandă primei reclamate ca în viitor să nu utilizeze afirmații discriminatorii, iar celei de-a doua reclamate să verifice conținutul materialelor publicate;

5. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii: —

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare** și **Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ**.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședința de deliberări desfășurată în data de 17.06.2020 au fost: ASZTALOS CSABA FERENC – Membru, DINCĂ ILIE – Membru, GHEORGHIU LUMINIȚA – Membru, HALLER ISTVÁN – Membru, JURA CRISTIAN –

Membru, LAZĂR MARIA – Membru, POPA CLAUDIA SORINA – Membru, SANDU VERONICA TATIANA - Membru

Prezenta hotărâre va fi comunicată în baza Ordinului Președintelui CNCD nr. 138 din 24.03.2020.

ASZTALOS CSABA FERENC
Membru Colegiul Director,
Președinte CNCD

Data redactării: 23.06.2020

*Motivată: A.S. (pct. 1-27),
Haller István (pct. 28-52)
Tehnoredactată: A.S.*

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare** și **Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.